

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้ยาสมุนไพรที่สั่งจ่ายโดยแพทย์แผนปัจจุบัน ใช้การกำหนดตัวอย่างของแพทย์แบบเฉพาะเจาะจง และโดยสุ่มตัวอย่างผู้ป่วยแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) ตามแผนกที่ผู้ป่วยมาขอรับบริการ คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีของ Yamane ได้ตัวอย่างทั้งหมดเป็นผู้ป่วย 400 ราย ใช้แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพและเครื่องมือโดยหาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และหาความเที่ยงตามวิธีของครอนบาค แอลฟา ได้ค่าความรู้ ทัศนคติ และระดับความพึงพอใจจากปัจจัยต่างๆ ด้านผลิตภัณฑ์เท่ากับ 0.83 0.88 และ 0.94 ตามลำดับ สอบถามผู้ป่วย และใช้การสัมภาษณ์แพทย์ทั้งหมดในโรงพยาบาลจำนวน 12 ราย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ข้อมูลทั่วไปพบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 71.3 อายุมากกว่า 60 ปี ร้อยละ 53 สถานภาพคู่ (อยู่รวมกัน) ร้อยละ 78 อาชีพรับจ้าง ร้อยละ 38.3 รายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 60 การศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 68.7 อาศัยนอกเขตเทศบาล ร้อยละ 77.2 มีประสบการณ์เคยใช้ยาสมุนไพร ร้อยละ 88 เคยแสดงความต้องการขอรับยาสมุนไพร ร้อยละ 73.2 เคยได้รับการสั่งจ่ายยาสมุนไพรจากแพทย์ 92.2 และครอบครัวเคยสนับสนุนให้ใช้ยาสมุนไพร ร้อยละ 91.5

ผลการศึกษาความรู้ ทัศนคติ และระดับความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ พบว่าผู้ป่วยส่วนใหญ่ มีความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับสมุนไพรในระดับปานกลางร้อยละ 65.5 ส่วนทัศนคติของผู้ป่วยเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรมีคะแนนทัศนคติด้านบวกระดับปานกลางร้อยละ 67.5 ส่วนระดับความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พอใจกับรูปแบบของผลิตภัณฑ์ยาสมุนไพรในระดับปานกลางร้อยละ 54.8 สำหรับราคายาสมุนไพรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พอใจในระดับปานกลาง ร้อยละ 52.3 ส่วนใหญ่พอใจสถานที่สำหรับจัดจำหน่ายยาสมุนไพรในระดับปานกลาง ร้อยละ 46.5 ส่วนใหญ่พอใจการส่งเสริมการขายยาสมุนไพรในระดับปานกลาง ร้อยละ 53.3 ส่วนใหญ่พอใจประสิทธิภาพของยาสมุนไพรในระดับปานกลาง ร้อยละ 53.0 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พอใจในระดับปานกลางด้านความปลอดภัยต่อการใช้ยาสมุนไพร ร้อยละ 57.8

เมื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้ยาสมุนไพรที่สั่งจ่ายโดยแพทย์แผนปัจจุบัน พบว่าความต้องการใช้ยาสมุนไพรของผู้ป่วยมีอิทธิพลต่อการใช้ยาสมุนไพรมากที่สุด (Odd ratio = 7.904, $p < .05$) รองลงมา คือ การส่งเสริมการใช้ยาสมุนไพรจากครอบครัว (Odd ratio = 3.102, $p < .05$) และที่มีอิทธิพลน้อยที่สุด คือ ทัศนคติ (Odd ratio = 0.496, $p < .05$)

ผลการศึกษาจากแพทย์ พบว่าแพทย์มีการรับรู้ต่อสรรพคุณยาสมุนไพร โดยแพทย์ส่วนใหญ่รับรู้ว่ายาคือสมุนไพรที่ช่วยบรรเทาอาการอาหารไม่ย่อย และบวมบวกรักษาอาการปวดกล้ามเนื้อ มีทัศนคติต่อการส่งจ่ายยาสมุนไพรว่ายาสมุนไพรสามารถทดแทนยาแผนปัจจุบันได้บางอาการโรค (ร้อยละ 91.7) สำหรับปัญหาและอุปสรรคของแพทย์ที่ไม่ส่งจ่ายยาสมุนไพรเพราะแพทย์ส่วนใหญ่ไม่เชื่อมั่นในประสิทธิภาพของยาสมุนไพร แพทย์ส่วนใหญ่ใช้ยาสมุนไพรตามนโยบายของโรงพยาบาล และไม่เคยได้รับข้อมูลเกี่ยวกับสมุนไพรจากงานวิจัย ดังนั้นแนวทางแก้ไขควรมีการเผยแพร่ผลงานวิจัยเรื่องข้อมูลการใช้ ประสิทธิภาพของยา และขนาดยาสมุนไพร เหมือนกับยาแผนปัจจุบัน

จากผลการวิจัยนี้สรุปได้ว่า ตัวแปรหลักที่จะทำให้มีการนำสมุนไพรมาใช้กับผู้ป่วยขึ้นกับความต้องการของผู้ป่วย การส่งเสริมการใช้ยาสมุนไพรจากครอบครัว และทัศนคติ ดังนั้นจึงควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับยาสมุนไพรให้มากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้ป่วยที่เคยใช้ยาสมุนไพรสามารถนำความรู้เกี่ยวกับยาสมุนไพรไปเผยแพร่ต่อได้ และเพิ่มทัศนคติที่ดีต่อการใช้ยาสมุนไพร จึงจะทำให้เกิดการใช้สมุนไพรในโรงพยาบาลเพิ่มมากขึ้น